

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 30. avgusta 1871.

O b s e g: O čelarstvu sploh. — O gozdnem varstvu. (Dalje.) — O odpisu cesarskih gruntnih davkov. — Kaj bi jaz storil, ako bi fajmošter na kmetih bil. — Črtice o umetnostih. — Naši dosedanji časi in tujčeva pa tudi naša pēta. — Dundar in drongar. — Bivša pariška komuna in socijalizem. (Dal.) — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O čelarstvu sploh.

Med knjižicami, ki jih je izdala letos družba sv. Mohora, nahajamo eno, ki ima precej obširen nauk o čelarstvu, ki ga je pod imenom „Slovenski bučelarček“ skušeni čelar gosp. Janez Sumper, fajmošter v Skočidolu na Koroškem začetnikom čeloreje spisal in s podobami razjasnil. Želeli bi, da bi naši čelariji vsi segli po tej knjižici in jo marljivo brali.

Ta knjižica je posebno o tem, ker tudi g. Sumper priporoča svoj panj, obudila v nas misel, da bi zelo potrebno bilo, da bi se enkrat v Ljubljani sešli nekateri imenitnejši čelariji in razsodili, ktere ga po Dzierdzonu prenačenega panju naj bi se poprijeli vsi naši čelariji, kajti znani so nam zdaj že panji g. Dolenca, g. Porente, g. Sumperja in še drugi. Morebiti bi občni zbor družbe kmetijske kranjske v Ljubljani novembra meseca bil pravi čas za tako čelarsko skupščino.

To smo hoteli le memogredé omeniti našim čelarijem. Zdaj pa nekoliko vrstic iz vvida Sumperjevega k „slovenskemu bučelarji“ bralcem našim posnamemo, da vidijo, kako lepo gosp. fajmošter razlaga čelarstvo.

„Od nekdanj — pravi — so bili Slovenci prijatelji pridnim bučelicam in so jih z veseljem redili, kajti plačevale so jim obilno ves trud in vso skrb z žlahno strdjo in dragim voskom. Tudi sedanjim prebivalcem slovenske domovine vrže reja teh marljivih živalec marsikaj dobička in jim napravlja dokaj nedolžnega veselja.

Posebno so bučele pripravne za kmete, ki nimajo zemljišča, za kajžnike in tudi za vse take rokodelce na kmetih, ki bivajo večidel domá, kakor na pr. za vrtnarje, gozdarje, mizarje, kovače, črevljarje, krojače, kolarje in tkalce itd.; taki lahko morejo vsaki dan svoje bučele obiskovati in jim streči. Tudi duhovniki in učitelji se radi s to kratkočasno rejo pečajo, kar že to kaže, da je večidel pisatelj o bučelarstvu slednjih dveh stanov.

Pa vendar najdemo še toliko krajev in vasí brez bučel, kjer bi se prav dobro obnašale. Ali ni škoda, da toliko v raznih cveticah shranjene strdi leto na leto pod zlo gré? — Koliko denarjev bi lahko domá ohranili, ki jih vsako leto za mēd in vosek v tuje kraje pošiljamo? — Sedanji čas, ki nam leto na leto više davke in priklade nalaga, resno tirja, da nobenega postranskega pridobitka ne zanemarjamo, posebno pa takega ne, ki se vjame pri malem delu in trudu, ob

kratkem času in z malimi stroški. Časi so sedaj drugi, kot so bili nekedaj; treba je sedaj pazljivo gledati, da se dohodki množijo na vsako stran gospodarstva; kdor dan današnji ne misli na povišanje vseh, še tako malih dohodkov, temu pred ali pozneje boben zapoje.

Kaj je mar temu krivo, da bučeloreja ne napreduje tako, kakor druge panoge kmetijstva?

Marsikaj se je predjalo od teh dôb, ko je bučeloreja pri nas najbolj cvetela. V poprejšnjih časih so rabili za vse sladkarije strd ali mēd; odkar so pa sladkor (cuker) znašli, spodriva jo ta zmirom bolj in bolj in jej s tem tudi ceno znižuje; vrh tega se dobiva strdi po železnicah boljši kup iz takih krajev Evrope, Azije in Amerike, kjer imajo bučele veliko boljšo pašo, kakor pri nas, in toraj tudi strdi veliko več naberó.

Tudi vosek, ki ga bučele iz povžite strdi napravljajo, ima že nekega nadomestnika. Dr. Scherzer, ki je l. 1864. potoval na barki „Novara“ okoli zemlje, pripoveduje, da je videl v južnej Afriki nek grm, ki ima jagode z voskom napolnjene, imenuje se „Myrica cordifolia“ (Wachsbeerenstrauch). Dva delalca izdelata na dan cent voska iz jagod, kar jih šest ljudi nabere.

Bučelam se je pa tudi paša v naših krajih zelo zmanjšala. Toliko gozdov je posekanih, travnikov ali senošet v njive predelanih. Črnilovje in resje, ki bučelam izvrstno pašo daje, se sproti za steljo poseče.

Pri vsem tem je in bode bučeloreja še zmirom važna in koristna ostala za kmetijstvo in narodno gospodarstvo, ker nam marsiktere stroške odvrča in premoženje dežele zelo pomnožuje.

Razun strdi in voska nam hasnijo bučele na polji in vrtih, ker rodovitnost sadnih drevés in ajde množijo. Oné nabirajo namreč cvetni prah na cveticah sadnih drevés, pri tem opravilu veliko rodovitnega prahu ostržejo na srednjo nitko cvetlice, ki se s tem oplemeni in sad obrodí. Dve kmetijski učilnici v pruskej Šleziji ste po sporočilu „Novic“ 1861. l. to reč bolj na tanko skušali, in se prepričali, da je tam, kjer so bili bučelnjaki blizo sadunosnega vrta, drevje za osem do deset odstotkov več sadja doneslo, čeravno je kraj, lega, sadno pleme in njih oskrbovanje povsod enako bilo. Posebno pripomagajo bučele k rodovitnosti drevés ob deževnem vremenu; zmóčen cvetni prah ne pada sam od sebe na srednjo nitko cvetlice, in toraj tudi sadu ni; bučele pa brž na pašo leté, če dež le nekoliko odjenja, in razmóčen prah na svoje mesto spravljajo.

Ravno to veljá tudi o ajdovem cvetu; bolj bučele po njem letajo, bolj obrodí ta sad; zato pregovor: „Ako bučele dobijo na ajdi strdi, bode tudi ajde dovolj za ljudi“. —

Mislil si boš, dragi bralec, tudi jaz sem že davno želel koristnih bučelic si napraviti, pa kaj pomaga, ker ne vém, kako gré ž njimi ravnati. Na to ti odgovorim: Vsaki se mora učiti, bolj poznaš delo, bolj ti pojde od rok in več dobička ti bo vrglo. „Bučelar mora srečo imeti, če ne, ni nič“, — sliši se pogostoma. Res je to, ali to veljá od vsakega dela. Kdor umno ne ravná, ali je nečimern, ne bo nikdar srečen. Vreme in dobra lega imate res veliko moč čez bučele, pa tudi skrb za-nje, vednost in pridna strežba je ima ravno toliko. Kdor nima dosti vednosti o bučeloreji, naj vpraša skušene bučelarje in pridno prebira bukve, ki ga o tem podučujejo. Zato ni zadosti, da si kupiš nekoliko panjev in jih v bučelnjak postaviš, uméti moraš tudi naravo ali natoro teh prečudnih božjih stvari in vedeti, kaj o raznih letnih časih pri njih opraviti imaš. Morebiti ti bo iz začetka prijazen sosed, ki se tudi z bučelami pečá, marsikaj povedal in pokazal, kako gré ž njimi ravnati, pa le prerado imajo nekteri bučelarji to muho, da svojih skrivnosti ne razodenejo vsakemu.“

(Potem, ko g. spisatelj našteva slovenske knjige o bučeloreji od Ant. Janše počenši, prestopi na nemške pisatelje in pravi:)

„Med vsemi nemškimi spisovatelji pa najbolj sloví župnik Dzierdzon v Karlsruhmarktu v Pruski Šleziji; on je oče panjev z gibljivimi satniki (bewegliche Fladenträger). On je take panje izumel in napravil, da moreš sat za satom v roke vzeti, pregledati, očediti, podrezati, s strdjo napolnjene sate odvzeti in mesto njih prazne djati, da se pri dobri paši spet s strdjo napolnijo. Lahko vidiš, kakošna je matica, in umetnih rojev ne moreš lože narejati, kakor pa s takimi panji. Ta preimenitna najdba še le bučelarju popolno oblast dá nad svojimi živalcami; on more, kakor je treba, sedaj bučele in njih satove združiti ali pa razdeliti; tudi more celo družino v drug panj predjati. Po tem načelu so skušeni bučelarji različnih panjev si izmislili in ne morejo dosti hvaliti, kako ročno je s takimi panji ravnati.

Ker so pa taki panji veliko drugači od naših navadnih, tudi veliko draži in za preseljevanje nepripravni, zato sva se z učiteljem v Skočidolu g. Kuhler-jem pogosto posvetovala, kako bi se dali naši navadni ležeči panji po tem načelu in cenejše prenarediti. Najdla sva, da se to dá izpeljati. Po tej misli narejene panje imava že sedem let, in sva ž njimi prav zadovoljna. Dvakrat je omenjeni gospod učitelj pri razstavi c. kr. kmetijske družbe v Celovcu za take panje prva častna darila prejel“.

0 gozdnem varstvu.

Spisuje Fr. Padar.

(Dalje.)

8. Nabiranje soka.

Sok se lahko od šilovnega in listnatega drevja dobiva. Izmed listnatega drevja jih je malo, od katerih se sok dobiva, na pr. javor za sladkorjevo vrenje in brezni sok, ki je nekterim prijetna pijača. Izmed šilovine, posebno smreki, jelki, po nekterih krajih tudi boru, jemljejo sok, ker se iz njega dobivata smola in trpentin.

Da sok točiti iz drevja ni koristno, ni nam treba spričevati. To jemlje moč drevju in zmanjšuje prirastek, pa še celó leseno snov spridi in zaredí se mnogo gozdu škodljivih žužkov, ako več dreves na tej bolezni trpi. Nobenemu, kateri za to nima posebnega privoljenja, ne sme se dovoliti nabiranje soka, a tudi gozdni lastnik ga sme le toliko nabrati, kolikor vé, da ni pre-

več škodljivo gozdu. Če bi se gozdni lastnik vdal taki napaki, mora mu gozdarsko vodstvo prepovedati. Gozdar mora vsakega in tudi gozdnega lastnika, če strastno pokončuje gozde s tem, gozdnemu vodstvu naznaniti.

O gozdni paši.

Če se preveč pase po gozdih, poškoduje to gozd, da! vniči ga. Kjer se po gozdih živina pase, ondi se ne more noben del gozda v odrejo pustiti in nič mladega drevja zarediti, da bi mogli starega ž njim nadomestiti. Gotovo je, da se deloma gozdi krčijo in lesa pomanjkovati pričinja. Imenitna dolžnost gozdnega nadzorstva je, ali, da pašo vso odstrani, ali vsaj tako vredi, da gozdom ni škodljiva.

Ako se hoče vsa paša odstraniti, naj se poiščejo vzroki prenapete gozdne paše, ki so ti-le: 1. zanemarjenje travnikov, 2. preveč pašne živine, ali raztegnjena paša; 3. pomanjkanje določnega opazovanja.

Kar se prvih dveh toček tiče, morajo se od strani gozdnega vodstva taka sredstva najti, da se odstopi gozd in naredí polje in tako se gozdni paši polagoma zadosti. Tudi mora gozdno vodstvo določiti število pašne živine, da je vsak primerno ima. Gozdar mora skrbeti, da se zapovedi viših spolnujejo in prestopnik kaznuje.

Gozdarjeva naloga je:

1. da se zmirom postavni del njegovega oddelka, v visokih listnih gozdih navadno $\frac{1}{4}$, v šilovnih $\frac{1}{5}$, v nizkih in srednjih le polovico do $\frac{2}{3}$, od vsega gozda, ostro nadzoruje in živina ne pase;

2. da se travnata ali rožna paša, kakor je v mnogih krajih navada, še le v začetku maja prične in končá v začetku septembra; pitana paša pa 15. oktobra in končá januarja;

3. da se na travno ali rožno pašo samo goveja živina, ne pa koze, ovce, konji in prešiči gonijo, ako gozdno vodstvo ni dovolilo ali če ne obstoji kaka posebna pogodba o tem;

4. da se več živine, kakor je dovoljeno, ne žene v gozd; da pa mora priseženi občinski pastir pasti, ne pa posamezni pastirji;

5. da pastirji menjavajo pašne prostore;

6. da v varstvo in izrejo odločene oddelke varujejo, tako dolgo, da drevje živinskemu gobcu odraste. Samo tako more paša in gozdi obstati, čeravno je želeti, da bi se popolnoma odstranila.

Dovoli naj se soseskam ene županije, ktere nimajo dosti sená, da smejo pod čuvajem gozdnega sluge travo iz mladih izrejalšč brezplačno jemati. Čudili se bomo, koliko se na ta način trave dobí. Živina se reši lakote, ljudje so pa tako hvaležni, da onega, kateri ne varuje majhnih gozdnih rastlinic, sami povedó, ker se bojé, da ne bi prišli ob zaupanje pri gozdnem uradu.

Res je, da se kakošno drevesce odžanje, al to je malo v primeri z dobičkom, ki izhaja iz tega. Če še pomislimo, da bi si ljudje s silo prisvojili, kar zdaj dobé in da bi ponoči in podnevu kradli, v naglosti veliko več gozdnih rastlinic pokončali, se vidi, da smo pravo zadeli. V krajih, kjer gozdar nizke gozde nadziva, je to velik pripomoček, pašo od gozdov odstraniti.

Ako se kaže, da se bode malo sená pridelalo, naj gozdar skrbi, da si ljudje naberejo vej, ktere posušé in imajo listje za krmo pozimi. Če nimajo svojih gozdov, naj gozdar prav po nizki ceni, v nizkem gozdu prodá enake veje. Pokončujejo se res gozdi, pomislimo pa, da velik dobiček iz tega izvira, ker tako drevje spomladi nove mladike požene. Tolažiti se mora gozdar s tem, da je siromašnim ljudém prihranil veliko sená in slame, ktere bi jim bilo primanjkovalo, če bi jo bile vso zimo koze in ovce jedle. Zdaj jo pa samo goveji živini poklada in slamo ima za nasteljo. Opomniti